

О. Я. Гросов, Л. В. Грузіна

Костянтинівка

КОСТЯНТИНІВКА – місто обласного значення Донецької області, райцентр. Знаходиться на р. [Кривий Торець](#) (притока [Казенного Торця](#), бас. *Сіверського Дінця*), за 68 км від обл. центру. Пл. 66 км². Насел. 95 111 осіб (2001, складає 89,7 % до 1989): українців – 59 %, росіян – 38 %, проживають також вірмени, білоруси, азербайджанці, євреї. Залізнич. вузол. На поч. 19 ст. тер. сучас. К. належала поміщику Номикосову, який 1812 заснував тут с. Сантуринівка. У серед. 19 ст. його старший син Костянтин заснував неподалік ще одне село, яке назвав своїм ім'ям. 1859 у Сантуринівці мешкало 280, у К. – 290 осіб. 1869 зі спорудженням Курсько-Харківсько-Азов. залізниці побл. с. К. виникла однойм. залізнична станція, яку 1880 з'єднано з Харківсько-Севастоп. залізницею. Перетворення станції на залізнич. вузол сприяло розвитку промисловості. Наприкінці 19 ст. бельг. акціонери збудували пляшк., дзеркал., скляний, металопрокат. і хім. заводи. Згодом с. К., пристанц. і та ін. навколишні с-ща були об'єднані. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Від 1926 – смт, від 1932 – місто обл. значення. Жит. зазнали сталін. репресій. У 1930-х рр. на костянтинів. підприємствах виготовлено рубін. зірки Моск. кремля, саркофаг для мавзолею В. Леніна, марблін для оздоблення низки станцій Моск. метрополітену, кришталевий фонтан для Всесвіт. виставки у Нью-Йорку. Від 29 жовтня 1941 до 6 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Діяло підпілля. У місті нацисти організували табір для рад. військовополонених. 1897 мешкало бл. 3,1 тис., 1939 – 95,8 тис., 1959 – 88,7 тис., 1979 – 112 тис. осіб. Нині працюють підприємства: металург. галузі – [Костянтинівський металургійний завод](#), «Свинець», «Цинк» ([Костянтинівський завод «Укрцинк»](#)), «Втормет», «Мегатекс»; скляної – [«Кварсит»](#), «Будсклотрейдинг», Костянтинів. завод об'єднаних, «Спецтехскло»; хім. – [Костянтинівський хімічний завод](#); маш.-буд. – [Костянтинівський завод високовольтної апаратури](#), Костянтинів. завод металург. устаткування; легкої – Костянтинів. екстракдно-шкіряний завод; харч. – ковбасна та кондитер. (нині у структурі ВО «Конті») ф-ки, молокозавод, хлібокомбінат. У рад. період і 1990-х рр. діяли Костянтинівський вогнетривкий завод «Червоний Жовтень» і [Костянтинівський завод скляних та майолікових виробів](#). У К. – 13 заг.-осв. шкіл, 2 інтернати, г-зія, 3 ліцеї, навч.-вихов. комплекс, навч.-вироб. комбінат, 2 філії ВНЗів, 20 дитсадків; *Скла Науково-дослідний*

інститут; 2 Палаці культури, кінотетр «Супутник», [Костянтинівський краєзнавчий музей](#), Центр дит. і юнац. творчості, школа естет. виховання; 12 лікув.-профілакт. закладів (реабілітац.-діагностич. центр для постраждалих під час аварії на ЧАЕС очолює проф. О. Панченко); відділ. 16-ти банків. Є 3 парки культури та відпочинку. Виходить г. [«Знамя індустрії»](#). Функціонують цирк. колектив «Арена», ансамбль спортивно-бального танцю «Сучасні ритми», естрадно-хореогр. колектив «Барбарис», ансамбль танцю «Калинка», вокал. студії «Ехо» та «Семиотка». Пobl. К. – заг.-держ. значення геол. пам'ятка природи [Кровецька балка](#). Встановлено пам'ятники працівникам хім. заводу, воїнам-визволителям і воїнам-землякам, які загинули під час 2-ї світової війни, меморіал воїнам-афганцям. Серед видат. уродженців – зоотехнік, чл.-кор. НААНУ [В. Кандиба](#), фахівець у галузі електрозв'язку [П. Воробієнко](#), фахівець у галузі машинобудування [А. Грабченко](#), хімік [О. Гризодуб](#), біохімік [В. Сорока](#), фізики [Ю. Джежеря](#), [В. Сисоєв](#), біофізик [М. Погожих](#), фахівець у галузі зварювал. виробництва [В. Корж](#), математик [В. Рукасов](#), матеріалознавець [О. Шулішова](#), геолог [В. Суярко](#), фахівець у галузі технології харчування [М. Пересічний](#), економіст [Є. Крихтін](#), лікар-імунолог [Ю. Варенко](#), лікар-анестезіолог, гепатолог [В. Матяш](#), судовий медик [Б. Михайличенко](#), лікар-гінеколог [В. Потапов](#), психолог [О. Солодухова](#), історик [В. Романцов](#); мистецтвознавець [Л. Богданова](#), художник декор. скла, нар. художник України [В. Гінзбург](#), скульптор [М. Зорін](#), живописець, графік [В. Присталенко](#); кіноактриса, нар. арт. СРСР [Н. Мордюкова](#), актор, нар. арт. УРСР [О. Андров](#), актор, режисер, нар. арт. УРСР [А. Новиков](#), актор, засл. арт. УРСР [О. Акимов](#), актор, режисер, засл. арт. України [А. Бориславський](#), актор, засл. арт. України [М. Коновалов](#), баяніст, засл. арт. України [О. Дорофєєв](#), композитор, засл. діяч мистецтв УРСР [М. Каганов](#); Герої Рад. Союзу [Г. Гапонов](#), [Ю. Двужильний](#), [П. Дзюба](#), [М. Жужома](#), [А. Мірошниченко](#), повний кавалер ордена Слави [Д. Грош](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Донцов Б. Н., Дзюба А. Е. Очерк истории города Константиновки. К., 1967;
2. Константиновке – 100 лет. Д., 1970;
3. Донцов Б. Н., Климов А. М. Константиновка: Путеводитель. Д., 1979;
4. Донцов Б. Н., Колесников С. И. Константиновка: Путеводитель. Д., 1984;

5. Бондарь В. П., Донцов Б. Н. Константиновке – 120 лет. К., 1990;
6. Их именами названы улицы: Очерки о знатных константиновцах. Д., 1991;
7. Бондарь В. П., Донцов Б. Н. Константиновцы в Великой Отечественной войне. 1941–1945. К., 1995.

Бібліографічний опис:

Костянтинівка / О. Я. Гросов, Л. В. Грузіна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-6017>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).